

УДК016:355.48(477-651.2:470
651.1)"2022/..."(045)"2023":[004.78:025.4.036]:001.891](100)(045)
ORCID.ORG/0000-0001-9092-6808

К. В. Кислюк

ВИСВІТЛЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У ДОСЛІДНИЦЬКИХ СТАТТЯХ З МІЖНАРОДНИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗ SCOPUS та WEB of SCIENCE ЗА 2023 РІК

У публікації встановлено кількісно-якісні характеристики зарубіжного доробку з висвітлення російсько-української війни. Предметом дослідження стали статті з ключовими словами «Україна» та «війна» у назві у міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Sciences за 2023 рік.

Відзначено, що у кількісному плані в останні два роки саме через широкомасштабні бойові дії на території країни різко зросло зацікавлення українознавчою проблематикою. Вона розглядається з прихильних для нашої країни позицій, саме як «війна», вторгнення», «агресія», але не «конфлікт» чи «криза». На відміну від вітчизняних публікацій, здебільшого присвячених внутрішнім питанням, автори зарубіжних статей зосереджують свою увагу на зовнішніх впливах російсько-української війни в широкому соціально-економічному та геополітичному контекстах. Найбільшу питому вагу складають публікації з медійної тематики. Огляд воєнних аспектів обмежується обговоренням використанням авіації, малих дронів і можливостей ядерної ескалації.

Більшість нечисленних статей, предмет яких можна віднести до царини культури, суголосні темам а) мистецтва, б) національної ідентичності, в) культурної політики і культурної спадщини, на які також публікуються вітчизняні автори у фахових виданнях України з культурології. Натомість, тематика «жінка та війна» розглядається значно ширше, але разом із тим – контраверсійніше.

Проте, допоки взагалі не спостерігаються спроби концептуалізації сутності та меж (limits) нової соціокультурної реальності, створеної російським вторгненням в Україну.

Ключові слова: бібліографія, війна, культурологія, культура, російсько-українська війна, Україна, українська культура.

DOI 10.34079/2226-2830-2023-13-26-21-30

Дана публікація продовжує авторське історіографічне дослідження висвітлення російсько-української війни у науковій літературі за 2023 рік. Перша частина дослідження, присвячена аналізу російсько-української війни у публікаціях у фахових наукових виданнях України з культурології та почасти історичних наук, опублікована у вип. 82 часопису «Культура України». Її матеріали використано для порівняльного аналізу.

Постановка проблеми. Початок «гарячої фази» російсько-української війни, масштаби якої ніхто з експертів так і не зміг до кінця передбачити, одразу поставив під сумнів начебто вже достатньо апробований фрейм «гібридної війни». Не менш парадоксальними виявляються спроби увічнення її поточного перебігу. У світі давно існують цифрові інструменти миттєвої фіксації знакових подій (наприклад, у виглядів фото-, відео- та просто текстових постів у соціальних платформах), так само як і успішно випробувані з часів вітчизняної «декомунізації» організаційні форми

пришвидженої громадянської комеморіалізації певних постатей чи подій за рахунок перейменування надто ідеологічно промаркованих «місць пам'яті». Проте, як показують результати опитування, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова спільно з Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва з 23 по 30 березня 2023 року, «немає якоїсь одної чи двох подій, які запам'яталися українців найбільше». «Осмислення цих подій, їхньої символіки, форми відзначення та вшанування їхніх учасників» лише у майбутньому може постати «підвалинами нової колективної пам'яті українців та колективної ідентичності» (Разумков-центр, 2023). У подібній ситуації матеріали, основані на зовнішніх, зарубіжних візіях російсько-української війни, звичайно, не розставляють усі крапки над «і», проте нададуть триваючим дискусіям більшої об'єктивності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі можемо послатись на два дослідження історіографічного плану, присвячених тематиці російсько-української війни. У першій публікації вивчалися впливи війни на функціонування наукових журналів в Україні на підставі опитування 160 їх редакторів (серед них лише 4 або 2,5% — у галузі культури). Було відзначено, що війна не припинила наукову діяльність в Україні, проте позначилась на її структурі та масштабах. Понад 50% опитаних редакторів зазначили скорочення персоналу редакцій, перехід на неповний робочий день, затримки публікацій і зменшення їх кількості, а також зміни в тематиці відповідно до вимог воєнного часу (Zhenchenko, Izarova, and Baklazhenko, 2023). Безпосередньо висвітленню тематики російсько-української війни було присвячено доповідь Ülle Must, development director в Estonian Education and Youth Authority, «The coverage of the Russian-Ukrainian war in international scientific literature» на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Феномен культури постглобалізму — контекст військових конфліктів». Авторкою було підраховано, що з липня 2022 до серпня 2023 року до наукометричної бази Web of Science Core Collection (надалі – WoS) було включено 1527 статей із тегами: Ukrainian war, Russian Ukrainian War, War in Ukraine, Russian Aggression, Russian Invasion, and Russo-Ukrainian War проти 1637 за попередні 8 років. Більше половини з них (52,45%) могли бути віднесені до Social Sciences. Запропонований нами підхід, хоча є вужчим за часовими межами, проте включає також аналітику наукометричної бази Scopus та культурологічну оцінку визначених у розглядуваних статтях результатів.

Мета дослідження — встановлення кількісно-якісних характеристик зарубіжного доробку з висвітлення російсько-української війни в міжнародних наукометричних базах.

Предмет дослідження — статті з ключовими словами «Україна» та «війна» у назві у міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Sciences за 2023 рік (станом на початок листопада цього року). Позаяк проблематика російсько-української війни промаркована у міжнародних наукометричних базах даних також іншими ключовими словами — «aggression», «invasion» тощо, відповідне сполучення, по-перше, притаманне абсолютній більшості назв публікацій, а по-друге, відкриває можливість зіставлення вітчизняного на зарубіжних науково-культурологічних напрацювань у висвітленні розглядуваної тематики.

Методологія дослідження поєднала бібліографічний і культурологічний підходи. Завдяки бібліометричному методу було встановлено деякі кількісні характеристики зарубіжного науково-культурологічного доробку з висвітлення російсько-української війни у Scopus і Web of Science. При аналізі кількісних результатів пошуку у цих базах обов'язково слід врахувати, що будь-які параметри, навіть, режим доступу — *Any or Open*, суттєво впливають на результати такого пошуку. Тому потенційно будь-які

цифри щодо Scopus і WoS є умовними. Утім, навіть за таких обмежень загальні тренди можна відстежити майже наочно.

Класичний бібліографічний метод дозволив згрупувати отримані у зазначених публікаціях наукові результати. Цей процес перебігав у ручному режимі через перегляд усіх одиниць виборки, тому не є повністю репрезентативним. Порівняльним методом було виокремлено та зіставлено вітчизняні та зарубіжні візії повномасштабного російського вторгнення в питома культурологічному плані. Культурологічний підхід надав можливість оцінити вагомість отриманих у цих публікаціях наукових результатів для розвитку науки про культуру.

Виклад основного матеріалу. Пошук у міжнародній наукометричній базі *Scopus* здійснювався за такими зіставними критеріями: пошуковий запит *Ukraine AND war*, search within *Article title*, режим *Any*, documents type — *Article*, subject area: *Art&Humanities, Social Sciences*; year 2023.

Знайдено публікацій — **326**, з них 151 — у вільному доступі. Перегляд отриманих результатів засвідчив їх повну релевантність тематиці російсько-української війни.

Пошук у міжнародній наукометричній базі даних *Web of Science* здійснювався за такими зіставними критеріями: пошуковий запит *Ukraine AND war*, search within *Title*, режим *Any*, documents type — *Article*, subject area: *Political Science, International Relations, Social Sciences Interdisciplinary, Law, Religion, Humanities Multidisciplinary, Sociology, History, Multidisciplinary Science, Cultural Studies, Antropology, Ethnic Studies*; year 2023.

Знайдено публікацій — **179 (178 фактично)**. Одну публікацію внаслідок ручного перегляду було з огляду вилучено. За даними автоматичної бібліометрії сайту *webofscience.com*, абсолютна більшість дослідницьких статей, присвячених Україні, припадає на дві перші категорії (87%).

Серед отриманих результатів питома вага публікацій вітчизняних авторів ручним переглядом встановлена у *Scopus* у 3%, у *WoS* — у 14%. Змішані публікації українських і неукраїнських співавторів нам маже не траплялись.

Нами обраховані дві очевидні кількісні закономірності у висвітленні розглядуваної тематики у *Scopus* і *WoS*.

1. *Різке збільшення зацікавлення Україною в іноземних дослідників* внаслідок переходу російсько-української війни у «гарячу фазу». У таблиці 1 підсумовано результати відповідного пошуку у базі даних *Scopus* (через більшу зручність їх демонстрації в інтерфейсі).

Таблиця 1

Кількість дослідницьких статей, присвячених Україні, у Scopus

Запит	2021	2022	2023 (10 місяців)
Пошуковий запит <i>Ukraine</i> , search within <i>Article title</i> ; режим <i>Any</i> , documents type – <i>Article</i> , subject area: <i>Art&Humanities, Social Sciences</i> .	338	469	455
Пошуковий запит <i>Ukraine</i> search within <i>Article title, Abstract, keywords</i> , режим <i>Any</i> , documents type – <i>Article</i> , subject area: <i>Art&Humanities, Social Sciences</i> .	816	1209	1157

2. *Демонструється однозначна підтримка Україні*. Якщо у довоєнний період для позначення «гібридної фази» російсько-української війни нерідко використовувались поняття «*crisis*» чи «*conflict*», то в більшості назв публікацій в обох базах даних, присвячених «гарячій фазі» цієї війни, використовуються поняття «*war*»,

«invasion», «aggression». Комбінації цих тегів зі словом *Ukraine* (Ukraine AND war + Ukraine AND invasion + Ukraine AND aggression) у назвах дослідницьких статей за 2023 рік у Scopus (без визначення інших параметрів) сумарно склали 1066 позицій, у WoS — 758. Натомість комбінації тегів *Ukraine, crisis, conflict* за цей період сумарно склали у Scopus 323 позиції, у WoS — 204 позиції (уточнені дані станом на 02.12.2023).

Якщо для 2022 р. така реакція могла бути пояснена емоційними причинами, то 2023 року вона є абсолютно осмисленою. Напроти, відсутність підтримки України в її справедливій боротьбі піддається критиці. Скажімо, спізнена реакція Римо-Католицької Церкви на повномасштабну війну інтерпретується як «поступливість порушнику міжнародного права» (McLarren, 2023).

Змістовна оцінка отриманих результатів дає змогу долучити до започаткованого переліку інші закономірності.

3. *Дослідницькі статті у Scopus і WoS*, написані зарубіжними авторами, на відміну від їх вітчизняних колег, містять розвідки про зовнішні впливи (*impacts*) російсько-української війни на різні сфери життя світового співтовариства у XXI ст. За даними доповіді науковиці Ûlle Must, рейтинг найчастіше вживаних ключових слів у цих публікаціях очолили *energy, refugees, migrants, food, social media, mental health, anxiety, education*. Додамо від себе, що аналіз реальних і потенційних наслідків війни здійснювався у широкому географічному контексті. Зокрема, часто згадувались Китай, Індія, Бразилія, Африка, азійські країни.

Для вітчизняних авторів здебільшого більш значущою виявилась внутрішньоукраїнська проблематика: «Операційна ефективність банківської системи України в період війни», «Розвиток електронної торгівлі у воєнних і післявоєнних умовах», «Особливості функціонування представницьких органів влади в Україні в умовах війни», «Рефлексії про війну у творчому контексті дизайн-освіти в Україні» та ін.

4. *Привілейовану групу серед дослідницьких статей, причому в обох розглядуваних наукометричних базах, склали публікації, присвячені медіа*. У Scopus їх питома вага дорівнювала 10,1%, у WoS — 9,6%.

Вивчаються два медійні режими — *особливостей висвітлення та особливостей маніпуляції*. Прикладом дослідження першого режиму можуть слугувати студіювання висвітлення російсько-української війни онлайн-ЗМІ Західних Балкан, яке продемонструвало суттєві відмінності у «наративі, дискурсі і термінології», що використовуються мас-медіа Албанії, Сербії, Північної Македонії, Боснії та Герцоговини, Чорногорії (Selimi & Zejnullahu, 2023, p.96), попри те, що усі вони не надсилають до місця подій власних журналістів, а використовують вторинні джерела — агенції новин, соціальні платформи та місцеві медіа (Selimi & Zejnullahu, 2023, p.90). Насправді, у матеріалах статті чітко простежується, що за винятком сербських, мережеві ЗМІ інших західно-балканських країн писали про «війну, «напад», агресію» щодо подій в Україні.

Щодо другого режиму, зазначається, що звичайна для будь-яких війн пропаганда російською стороною була як ніколи раніше ретельно сфабрикована на рівні людей, місць та подій. Вирішальну роль відіграла «емоційна мобілізація», поєднання російськими ЗМІ «у своїй (дез)інформації різних емоцій та стимуляторів асоціативної пам'яті, такі як гордість, гнів, несправедливість або страх». Наприклад, коли «емоції слави та гордості, які викликаються посиленнями до перемоги над нацистською Німеччиною в 1945 році», «накладаються поверх емоцій гніву, пов'язаний із вигаданими історіями сучасної нацистської України» (Johansson-Nogués & Şimanschi, 2023, p. 2032).

5. *Військові аспекти майже не досліджено. Більшість публікацій було присвячено використанню авіації.* Зазначається, що подібно до сумно відомих Потьомкінських сіл часів Катерини Великої, російські ВПС сьогодні є лише фасадом сучасних ВПС ХХІ ст. Вони не змогли здійснити «стратегічну повітряну операцію» і здолати опір України лише власними силами на основі доктрини «безконтактності» (Wiswesser, 2023). Відтак різко зросло використання малих дронів. Цей факт визначається як нове слово у військовій тактиці, яка донедавна надавала пріоритетне значення великим безпілотним літальним апаратам (Kunertova, 2023, p. 576). Зазначається, що через дефіцит звичайних озброєнь і боєприпасів, особливо високоточних, Україна інноваційно підійшла ведення сучасної тотальної війни за допомогою дешевих комерційних безпілотників подвійного призначення (Kunertova, 2023, p. 577).

Другим обговорюваним воєнним аспектом, причому зі сторони інтернаціональних дослідницьких колективів, стала вірогідність ядерної ескалації (Adérito, Sinovets and Theron (eds), 2023). Проте, західним дослідникам вона видається малоімовірною: «Новітні технології дали Росії хибне відчуття переваги напередодні війни в Україні та значною мірою не змогли забезпечити Росії перемог на полі бою. У результаті Москва посилила залежність від ядерної зброї та ядерної загрози. Ця залежність може збільшитися після війни в Україні, коли Росія традиційно ослаблена» (Favaro & Williams, 2023, p. 28).

6. В окрему групу можна виділити публікації у WoS, присвячені релігійному факторові у війни. Їх питому вагу нами визначено як 4,5% від загальної виборки в цій базі. Узагалі-то з релігієзнавчої точки зору таке виокремлення сповна відображає факт посилення релігійних чинників у культурі ХХІ ст. Найбільше уваги зарубіжними авторами було приділено контраверсійній позиції Всесвітньої ради Церков щодо війни в Україні, яка воліла «лишатися настільки нейтральною, наскільки це було можливо» (Korregoinen, p.106). Натомість вітчизняні фахівці дослідили російсько-українську війну через відмінні висловлювання глав Православної Церкви України (ПЦУ), Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) та Української Православної Церкви (УПЦ). Якщо митрополит Епіфаній та патріарх Святослав «надають російсько-українській війні сакрального змісту, проектуючи її в есхатологічний вимір як війну добра зі злом, де добру судилося перемогти», то митрополит Онуфрій взагалі не згадує про перемогу України, а здебільшого передбачає настання миру шляхом переговорів чи посередництва (Levko, 2023, p.67).

7. Нарешті, *трапляються екзотичні теми:* «Вплив опосередкованої Інтернетом музичної терапії на зменшення симптомів генералізованого тривожного розладу серед переміщених нігерійців під час російсько-української війни» (Nnanyelugo, Iyendo, and Gever, 2023) (Пер. автора).

8. *Статті, предмет яких можна віднести до царини культури, кількісно незначні, проте, вони часто суголосні вітчизняним публікаціям, містять цікаві результати.* Зокрема, цю суголосність ми спостерігаємо у темах: а) мистецтва, б) національної ідентичності, в) культурної політики і культурної спадщини, за якими публікувались цьогогоріч статті про російсько-українську війну у фахових наукових журналах з культурології та суміжних гуманітарних дисциплін, які ми дослідили раніше.

На прикладі аналізу 32 стінописів антивоєнного змісту на 300-метровому бетонному мурі, що підпирає земляний насип обабіч станції Яшень у Гданську, авторства студентів з Польщі, України, Білорусі, було продемонстровано потенціал вуличного мистецтва, не заплямованого рекламними чи споживацькими інтересами. Зокрема, «ілюструючи людську ціну збройного конфлікту», муралі «можуть надихати

людей різного віку діяти та брати участь у ініціативах для підтримки постраждалого від війни населення» (Perzycka-Borowska, Gliniecka, Kukielko and Parchimowicz, 2023).

На думку і українського (Kyluk, 2023), і західного (Wilson, 2023) експертів, українська культурна ідентичність під час війни продовжує успішно консолідуватися, причому в дивній, як на нас, гібридній версії одночасно і етнічного, і громадянського націоналізму.

Було надано високу оцінку онлайн-активності Національного музею історії України у Другій світовій війні, яка вповні відповідає сучасним вимогам миттєвої меморіалізації у реальному часі. Тим самим музей позитивно «впливає на підтримання високого морального духу та «бойового духу», а також на «залучення міжнародної спільноти до допомоги Україні». Крім того, від початку російського вторгнення Музей війни активно використовує історію для поточних політичних і військових цілей. Наприклад, він оперує «транснаціональними формами пам'яті про Голокост, як-от девіз «Ніколи знову», посилаючись не лише на конкретну історичну подію, але — ширше — на етичний наратив, який засуджує геноцид, щоб мобілізувати дії, які сприяють поразці та суду над російськими військовими злочинцями і відновленню справедливості» (Olzacka, 2023).

Значно ширше, ніж в українських авторів розглядається тема «жінка та війна». Зазвичай, візуальні наративи щодо жінок в Україні виходять з традиційного патріархального розподілу ролей. Наприклад, аналіз 201 фотографії на перших шпальтах в шести міжнародних газетах протягом першого місяця війни показав, що жінки фігурують у 47,3% зображень, «проте їхня роль є підпорядкованою. Вони постають як другорядні та мовчазні жертви, котрі мають бути захищені» (Iraola&Рейна-Fernández, p. 245). Натомість феміністично орієнтованими дослідниками констатується, що «активність, продемонстрована українськими жінками у війні, яка триває, є численним спростуванням патріархальних схем», попри те, що саме жінки страждають від наслідків війни найбільше. Це стосується як масового залучення жінок до служби у лавах ЗСУ «на нестереотипних ролях», так і їх активної діяльності як журналісток, волонтерів та учасниць антивоєнного руху (Al Orami&Antwi-Boateng, 2023).

«Вузьким місцем» і водночас «вікном можливостей», на нашу думку, є висвітлення нових культурних феноменів, породжуваних війною, скажімо, неологізмів в англійській мові (Ivanenko et al., 2023), особливої «архітектоніки» воюючих культур, наприклад, російської культури нехтування людським життям (Legkauskas, 2023) тощо.

Висновки і напрями подальших досліджень. Комплексний аналіз висвітлення російсько-української війни у дослідницьких статтях з міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science за 2023 рік показав, що у кількісному плані в останні два роки саме через неї різко зросло зацікавлення українознавчою проблематикою, яка розглядається з прихильних для нашої країни позицій, саме як «війна», вторгнення», «агресія», але не «конфлікт» чи «криза». На відміну від вітчизняних публікацій, здебільшого присвячених внутрішнім питанням, автори зарубіжних статей зосереджують свою увагу на зовнішніх впливах російсько-української війни в широкому соціально-економічному та геополітичному контекстах. Найбільшу питому вагу складають публікації з медійної тематики. У першу чергу, вони торкаються режимів висвітлення та особливостей маніпуляції з інформацією про цю війну. Огляд воєнних аспектів обмежується обговоренням використанням авіації, малих дронів і вірогідності ядерної ескалації.

Більшість нечисленних статей, предмет яких можна віднести до царини культури, суголосні темам: а) мистецтва, б) національної ідентичності, в) культурної політики і культурної спадщини, на які також публікуються вітчизняні автори у фахових виданнях з культурології, згідно з даними нашого попереднього дослідження. Натомість,

тематика «жінка та війна» розглядається значно ширше. Дослідники не дійшли єдиної думки про те, чи робить традиційно ця війна з жінок найбільших жертв, чи напроти торує шляхи до їх подальшої емансипації і в Україні, і світі.

У цілому, російсько-української війна успішно опрацьовується зарубіжному науково-культурологічному дискурсі у широкому спектрі своїх проявів і впливів. Проте, допоки ми взагалі не спостерігаємо спроб концептуалізації сутності та меж (limits) нової соціокультурної реальності, створеної російським вторгненням в Україну.

У майбутньому найбільш перспективним уявляється нам аналіз західного монографічного доробку розглянутої у статті тематики. Побіжний пошук за допомогою сервісу books.google.com.ua видав декілька десятків найменувань видань із сполученням слів Ukraine та War у назві. Найбільш змістовними уявляються нам праці тих дослідників, котрі спеціалізуються на пострадянській тематиці (Plokhy, 2023; Kuzio, 2022; D'Anieri, 2023). У них триваючи з 24 лютого 2022 року повномасштабна війна розглядається у тривалій часовій перспективі як прояв особливого типу російського націоналізму та більш кон'юнктурної потреби у внутрішньополітичній консолідації російського суспільства навколо авторитарного режиму Володимира Путіна (Ramani, 2023).

Бібліографічний список

- Разумков-центр, 2023. Символи, події та особистості, які формують національну пам'ять про війну з Росією (березень 2023 р.) [онлайн] Доступно: <https://razumkov.org.ua/images/sociology/20230508/20230508.pdf> (дата звернення 30.11.2023).
- Adérito, V., Sinovets, P. and Theron, J. (eds), 2023. *Russia's War on Ukraine. The implications for the Global Nuclear Order*. Springer.
- Al Orami, S. and Antwi-Boateng, O., 2023. Surviving Patriarchy: Ukrainian Women and the Russia-Ukraine War. *Journal of International Women's Studies*, 25(6), Article 8. DOI: <https://vc.bridgew.edu/jiws/vol25/iss6/8>.
- D'Anieri, P., 2023. *Ukraine and Russia. From Civilized Divorce to Uncivil War*. (2st ed.). Cambridge University Press.
- Favaro, M. and Williams, H., 2023. False Sense of Supremacy: Emerging Technologies, the War in Ukraine, and the Risk of Nuclear Escalation. *Journal for Peace and Nuclear Disarmament*, 6(1), pp. 28–46. DOI: <https://doi.org/10.1080/25751654.2023.2219437>
- Iraola, M. E. and Peña-Fernández, S., 2023. The Face of War. Women in the Photographs of the International Press during the Invasion of Ukraine. *Fotocinema*, 27, pp. 245-262. DOI: <https://doi.org/10.24310/Fotocinema.2023.vi27.15539>. (in Spain).
- Ivanenko, N., Biletska, O., Hurbanska, S., Hurbanska, A., Kochmar, D., 2023. English language Morphological Neologisms Reflecting the War in Ukraine. *World Journal of English Language*, 13(5), pp. 432-438. DOI: <https://doi.org/10.5430/wjel.v13n5p432>
- Johansson-Nogués, E. and Şimanschi, E., 2023. Fabricating a war? Russian (dis)information on Ukraine. *International Affairs*, 99 (5), pp. 2015–2036. DOI: <https://doi.org/10.1093/ia/iia179>
- Kopperoinen, P., 2023. The World Council of Churches at the 11th General Assembly on the War in Ukraine. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*, 43(5), pp. 102-108. DOI: <https://doi.org/10.55221/2693-2148.2423>
- Kunertova, D. 2023. Drones have boots: Learning from Russia's war in Ukraine. *Contemporary security policy*, 44(4), pp. 576–591. DOI: <https://doi.org/10.1080/13523260.2023.226279>
- Kuzio, T., 2022. *Russian Nationalism and the Russian-Ukrainian War*. Autocracy-orthodoxy-nationality. Routledge, Taylor & Francis Group.

- Kyluk, V., 2023. National Identity in Time of War: Ukraine after the Russian Aggressions of 2014 and 2022. *Problems of post-communism*. DOI: <https://doi.org/10.1080/10758216.2023.2224571>.
- Legkauskas, V., 2023. Feet of clay: five cultural vulnerabilities of the Russian state in the face of the war in Ukraine. *Journal of Contemporary European Studies*. DOI: <https://doi.org/10.1080/14782804.2023.2231887>.
- Levko, O., 2023. Framing the Russia-Ukraine War in the Discourse of Ukrainian Church Leaders. *Logos: A Journal, of Religion, Philosophy Comparative Cultural Studies & Art*, Issue 115, pp. 67–78. DOI: <https://doi.org/10.24101/logos.2023.30>
- McLarren, K., 2023. The Silence of the Roman Catholic Church on the Ukraine War. *The Review of Faith & International Affairs*, 22(1), pp.97–101. DOI: <https://doi.org/10.1080/15570274.2023.2261711>
- Nnanyelugo, Ch. E., Iyendo, T. O. and Gever, V. C., 2023. Effect of Internet-mediated music therapy intervention on reduction in generalized anxiety disorder symptoms among displaced Nigerians of the Russia–Ukraine war. *Psychology of Music*, 51(4), pp. 1149-1159. DOI: <https://doi.org/10.1177/03057356221129>
- Olzacka, E., 2023. War and ‘museum front’ in a digital era: The Ukrainian War Museum during the Russian invasion of Ukraine. *Media, War & Conflict*. DOI: <https://doi.org/10.1177/17506352231175077>
- Perzycka-Borowska, E., Gliniecka, M., Kukielko, K., Parchimowicz, M., 2023. Socio-Educational Impact of Ukraine War Murals: Jasien Railway Station Gallery. *Arts*, 12(3), 112. DOI: <https://doi.org/10.3390/arts12030112>
- Plokhly, S., 2023. *The Russo-Ukrainian War*. Penguin Books Limited.
- Ramani, S., 2023. *Putin's War on Ukraine. Russia's Campaign for Global Counter-Revolution*. Hurst.
- Selimi, F. and Zejnullahu, S., 2023. The Narrative, Discourse and Terminology of the Western Balkans Online Media Reporting on the Russia-Ukraine War. *Studies in Media and Communication*, 11(6), pp. 90-100. DOI: <https://doi.org/10.11114/smc.v11i6.6019>
- Wilson, A., 2023. Ukraine at war: Baseline identity and social construction. *Nations and Nationalism*, pp. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.1111/nana.12986>.
- Wiswesser, Sean M., 2023. Potemkin on the Dnieper: the Failure of Russian Airpower in the Ukraine war. *Small Wars & Insurgencies*, 34(7), pp. 1205-1234. DOI: <https://doi.org/10.1080/09592318.2023.2187201>
- Zhenchenko, M., Izarova, I. and Baklazhenko, Y., 2023. Impact of war on editors of science journals from Ukraine: Results of a survey. *European Science Editing*, 49:e97925. DOI: <https://doi.org/10.3897/ese.2023.e97925>

References

- Adérito, V., Sinovets, P. and Theron, J. (eds), 2023. *Russia's War on Ukraine. The implications for the Global Nuclear Order*. Springer.
- Al Orami, S. and Antwi-Boateng, O., 2023. Surviving Patriarchy: Ukrainian Women and the Russia-Ukraine War. *Journal of International Women's Studies*, 25(6), Article 8. DOI: <https://vc.bridgew.edu/jiws/vol25/iss6/8>.
- D'Anieri, P., 2023. *Ukraine and Russia. From Civilized Divorce to Uncivil War*. (2st ed.). Cambridge University Press.
- Favaro, M. and Williams, H., 2023. False Sense of Supremacy: Emerging Technologies, the War in Ukraine, and the Risk of Nuclear Escalation. *Journal for Peace and Nuclear Disarmament*, 6(1), pp. 28–46. DOI: <https://doi.org/10.1080/25751654.2023.2219437>

- Iraola, M. E. and Peña-Fernández, S., 2023. The Face of War. Women in the Photographs of the International Press during the Invasion of Ukraine. *Fotocinema*, 27, pp. 245-262. DOI: <https://doi.org/10.24310/Fotocinema.2023.vi27.15539>. (in Spain).
- Ivanenko, N., Biletska, O., Hurbanska, S., Hurbanska, A., Kochmar, D., 2023. English language Morphological Neologisms Reflecting the War in Ukraine. *World Journal of English Language*, 13(5), pp. 432-438. DOI: <https://doi.org/10.5430/wjel.v13n5p432>
- Johansson-Nogués, E. and Şimanschi, E., 2023. Fabricating a war? Russian (dis)information on Ukraine. *International Affairs*, 99 (5), pp. 2015–2036. DOI: <https://doi.org/10.1093/ia/iiaad179>
- Kopperoinen, P., 2023. The World Council of Churches at the 11th General Assembly on the War in Ukraine. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*, 43(5), pp. 102-108. DOI: <https://doi.org/10.55221/2693-2148.2423>
- Kunertova, D. 2023. Drones have boots: Learning from Russia's war in Ukraine. *Contemporary security policy*, 44(4), pp. 576–591. DOI: <https://doi.org/10.1080/13523260.2023.226279>
- Kuzio, T., 2022. *Russian Nationalism and the Russian-Ukrainian War*. Autocracy-orthodoxy-nationality. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Kyluk, V., 2023. National Identity in Time of War: Ukraine after the Russian Aggressions of 2014 and 2022. *Problems of post-communism*. DOI: <https://doi.org/10.1080/10758216.2023.2224571>.
- Legkauskas, V., 2023. Feet of clay: five cultural vulnerabilities of the Russian state in the face of the war in Ukraine. *Journal of Contemporary European Studies*. DOI: <https://doi.org/10.1080/14782804.2023.2231887>.
- Levko, O., 2023. Framing the Russia-Ukraine War in the Discourse of Ukrainian Church Leaders. *Logos: A Journal, of Religion, Philosophy Comparative Cultural Studies & Art*, Issue 115, pp. 67–78. DOI: <https://doi.org/10.24101/logos.2023.30>
- McLarren, K., 2023. The Silence of the Roman Catholic Church on the Ukraine War. *The Review of Faith & International Affairs*, 22(1), pp. 97–101. DOI: <https://doi.org/10.1080/15570274.2023.2261711>
- Nnanyelugo, Ch. E., Iyendo, T. O. and Gever, V. C., 2023. Effect of Internet-mediated music therapy intervention on reduction in generalized anxiety disorder symptoms among displaced Nigerians of the Russia–Ukraine war. *Psychology of Music*, 51(4), pp. 1149-1159. DOI: <https://doi.org/10.1177/03057356221129>
- Olzacka, E., 2023. War and ‘museum front’ in a digital era: The Ukrainian War Museum during the Russian invasion of Ukraine. *Media, War & Conflict*. DOI: <https://doi.org/10.1177/17506352231175077>
- Perzycka-Borowska, E., Gliniecka, M., Kukielko, K., Parchimowicz, M., 2023. Socio-Educational Impact of Ukraine War Murals: Jasien Railway Station Gallery. *Arts*, 12(3), 112. DOI: <https://doi.org/10.3390/arts12030112>
- Plokhly, S., 2023. *The Russo-Ukrainian War*. Penguin Books Limited.
- Ramani, S., 2023. *Putin's War on Ukraine. Russia's Campaign for Global Counter-Revolution*. Hurst.
- Razumkov-tsentr, 2023. Symvoly, podii ta osobystosti, yaki formuiut natsionalnu pamiat pro viinu z Rosiieiu (berezen 2023 r.) [Symbols, similarities and features that shape the national memory of the war with Russia (berezny 2023)] [onlain] Available at: <https://razumkov.org.ua/images/sociology/20230508/20230508.pdf> (Accessed 30.11.2023) (in Ukrainian).
- Selimi, F. and Zejnnullahu, S., 2023. The Narrative, Discourse and Terminology of the Western Balkans Online Media Reporting on the Russia-Ukraine War. *Studies in*

- Media and Communication*, 11(6), pp. 90-100. DOI: <https://doi.org/10.11114/smc.v11i6.6019>
- Wilson, A., 2023. Ukraine at war: Baseline identity and social construction. *Nations and Nationalism*, pp. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.1111/nana.12986>.
- Wiswesser, Sean M., 2023. Potemkin on the Dnieper: the Failure of Russian Airpower in the Ukraine war. *Small Wars & Insurgencies*, 34(7), pp. 1205-1234. DOI: <https://doi.org/10.1080/09592318.2023.2187201>
- Zhenchenko, M., Izarova, I. and Baklazhenko, Y., 2023. Impact of war on editors of science journals from Ukraine: Results of a survey. *European Science Editing*, 49:e97925. DOI: <https://doi.org/10.3897/ese.2023.e97925>

Стаття надійшла до редакції 06.12.2023.

Kostiantyn Kysliuk

COVERAGE OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR IN RESEARCH ARTICLES FROM THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC DATABASES SCOPUS and WEB of SCIENCE for 2023

The paper sets out the quantitative and qualitative characteristics of foreign coverage of the Russian-Ukrainian war. The subject of the study was the articles with the keywords «Ukraine» and «war» in the title in the international scientometric databases Scopus and Web of Sciences for the year 2023.

It was noted that in quantitative terms, in the last two years, precisely because of large-scale hostilities on the territory of the country, interest in Ukrainian studies has increased sharply. It is considered from favorable positions for our country, precisely as «war», «invasion», «aggression», but not «conflict» or «crisis».

Unlike domestic publications, which are mostly devoted to internal issues, the authors of foreign articles focus their attention on the external effects of the Russian-Ukrainian war in a broad socio-economic and geopolitical context. The largest specific weight is made up of publications on media topics. The review of military aspects is limited to a discussion of the use of aviation, small drones, and the possibility of nuclear escalation.

Most of the few articles, the subject of which can be attributed to the field of culture, are related to the such topics as: a) art, b) national identity, c) cultural policy and cultural heritage, which are also published by domestic authors in specialized Ukrainian journals on cultural studies. Instead, the topic of «women and war» is considered much more broadly.

However, so far there are no attempts to conceptualize the essence and limits of the new socio-cultural reality, the formation of which was created by the Russian invasion of Ukraine.

Keywords: *bibliography, war, culturology, culture, Russian-Ukrainian war, Ukraine, Ukrainian culture*